

ПЕРЕВАГИ ФІНСЬКОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТУ В ТУРКУ

У статті йдеться про головні принципи фінської освіти, яка займає перші місця у світових рейтингах. Автор зосереджує увагу на підходах до навчання у ВНЗ на прикладі Університету в Турку.

Ключові слова: Університет у Турку, фінська освіта, принципи освіти

Фінляндія, як і кожна з країн, навіює певні стереотипи. Це не лише «засніжена країна», «країна вічних сутінків», а ще «оленів, риби, горілки та сауни». Це ще й одна із перших країн у плані якості освіти. Сьогодні світові ЗМІ пишуть про фінську освітньо-наукову систему як передову та зразкову. У даній статті автор спробує, спираючись на власний досвід, підтвердити, що ця тенденція є небезпідставною.

Справедливо сказано «краще раз побачити, аніж сто разів почути». Будь-яка практика в сто разів краща за теорію, і висновки даної статті були зроблені в ході участі автора у науковому житті фінського Університету в Турку, а також у ході опрацювання деяких українських та зарубіжних ЗМІ.

Місто Турку – колишня столиця та п'яте за величиною місто країни. Його називають студентським містом та культурною столицею Фінляндії. Наукове життя тут представлене двома потужними осередками – Університетом у Турку та Або Академією – і має давнє коріння. Слід зазначити, що між студентами та викладачами двох установ існує негласна здорова конкуренція. Якщо викладання у першому виші здійснюється фінською мовою, то в Академії – шведською.

Неортодоксальний підхід до навчання у країні закладається ще із початкової школи. Шкільна освіта Фінляндії, що зазнала реформ 40 років тому, очолює світові рейтинги. Сьогодні Фінляндія посідає перше місце серед усіх країн у ОЕСР (Організація Економічного Співробітництва та Розвитку – так звані «розвинені» країни), а також у ПМОУ (Програма Міжнародної Оцінки Учнів)¹. Головними критеріями останньої сьогодні є: розвинена система дошкільної освіти; відмова від централізованої моделі, якою користується весь західний світ; початок навчання після досягнення семирічного віку; відмова від складання екзаменів та виконання домашніх завдань до досягнення підліткового віку²; абсолютна рівність та відмова від будь-яких поділів (зокрема на слабші та сильніші класи, класи із поглибленим вивченням тих чи інших предметів на шкоду іншим³); відмова від оцінювання дітей протягом перших шести років тощо. Крім того, шкільна освіта та навчальний процес у Фінляндії є абсолютно безплатними. Зокрема, учні та їхні батьки не повинні витратити кошти на шкільний транспорт, обіди та екскурсії, підручники та канцелярські товари, навіть ноутбуки та планшети забезпечуються на рівні навчальної установи. Відсутні будь-які грошові побори.

Отже, рушіями унікальної фінської освіти виступають наступні принципи: рівність шкіл, всіх предметів, учнів та батьків, вчителів, прав дорослого та дитини; безкоштовність; індивідуальний підхід; практичність; довіра до вчителів та до учнів; добровільність; самостійність. Звідси – система освіти, яка будується на позитивному досвіді, а не на приниженні, перенавантаженні, нездоровій конкуренції тощо. Наостанок слід згадати і про такий вияв лібералізму у фінських школах як відсутність шкільної форми, примусового сидіння за партою чи відповідей біля дошки, натомість практикуються заняття на свіжому повітрі, заохочується висловлення власної думки. Адже фіни переконані, що головне підготувати дітей не до іспиту, а до життя. Головне – це отримання дитиною задоволення від процесу навчання.

Вища освіта представлена у Фінляндії університетами та прирівняними до них ВНЗ та професійними ВНЗ⁴. Діяльність університетів ґрунтується на вимогах науки та на автономії ВНЗ. Система прийняття рішень в університетах дуже незалежна. Сьогодні у Фінляндії діє 20 університетів та прирівняних до них ВНЗ⁵, усі вони є державними. Отже навчання в університетах є доступним для всіх, так як плати за навчальний семестр зі студента не стягується.

Завдання університетів визначається законом і полягає у розвитку вільної науково-дослідної діяльності⁶. При цьому навчальний процес здійснюється із дотриманням високого світового рівня та згідно із принципами етики.

В Університеті в Турку представлено сім факультетів, на яких доступні поза рівневі програми або індивідуальні модулі, що викладаються англійською мовою. Університет пропонує щонайменше 300 курсів із різних дисциплін англійською мовою⁷. Кожен студент обирає один головний та кілька допоміжних напрямків.

Студенти за обміном можуть вільно обирати курси із різних факультетів, за винятком Школи економіки та факультетів права й медицини. Крім того, завдяки існуючій міжуніверситетській співпраці, студенти мають можливість відвідувати курси і в Або Академії.

Однією із переваг фінської системи освіти є доступна електронна система. Стільниковими ресурсами студента та викладача є *Nettiopsu*⁸ та *Moodle*⁹, сторінки, на яких студент здійснює академічне спілкування із викладачами та студентами, вивантажує завдання та літературу, завантажує готові проекти, які проходять перевірку або отримують коментар колег, викладачів тощо. Це також площадка, звідки користувачі дізнаються про календар заходів університету, отримують інформацію про іспити та заліки. Важливо, що саме за допомогою цих ресурсів, існує можливість проходження того чи іншого курсу, не покидаючи кімнати гуртожитку. Схема проста – реєстрація на курс, підтвердження зарахування, отримання літератури, таблиць та інших матеріалів курсу, виконання завдань та опрацювання літератури, отримання кредитів у ході виконання завдань або під час фінального проекту чи іспиту.

Серед особливих видів навчання, окрім звичних лекцій, семінарів та групової роботи, існують екзамени на основі однієї чи кількох книг, лабораторні курси в малих групах тощо.

Студент може сам планувати графік навчання, реєструватись на семінари, вебінари та курси і долучатись до них в аудиторії або онлайн. Перевагою такого підходу є можливість освоєння того чи іншого курсу і отримання бажаних кредитів, не виходячи із дому. Таким чином ви обираєте найбільш цікаві та корисні курси, розраховуєте їхню кількість та складаєте свій навчальний план. Це формує самостійність та сприяє науковому зацікавленню майбутніх спеціалістів.

Фінська система освіти спрямована на заохочення мультикультуралізму та обміну досвідом. Зокрема курс *Intercultural Communication* під егідою американської викладачки слухали та аналізували в аудиторії як фінські так і іноземні студенти.

Не залишають байдужими традиції наукового життя та відпочинку Фінляндії. Студенти об'єднуються в організації, членство в яких гарантує безліч переваг, зокрема знижки у різні заклади. Університет опікується студентом, забезпечуючи йому доступ до якісного й безкоштовного медичного обслуговування, доступне та якісне харчування та житло, іт-підтримку, потужну базу навчальних матеріалів та доступ до світових наукометричних баз та літератури тощо. Студентів-новачків, студентів за обміном супроводжують по науковому життю їхні помічники, як правило, це студенти старших курсів, які допомагають іноземним студентам у всіх нагальних питаннях. Студентство постійно урізноманітнює наукове життя поїздками, вечірками, зустрічами та святкуваннями. Яскравим прикладом є *Vappu* – подія, що об'єднує на головних площах країни студентів та випускників різних років і є одним із головних свят країни.

Надсучасні бібліотеки, мовні курси і тандеми, спортивні комплекси, міжнародні семінари, зустрічі із гостями, серед яких професори та політики – цей перелік можна продовжувати. Варто зупинитись на чи не найбільш популярному серед населення Турку закладі. Міській бібліотеці. Показово, що навіть у вихідні дні перед дверима останньої виструнчується черга ще до години відкриття. Бібліотека в Турку приваблива ззовні і зсередини. Вона поєднує у собі дві частини – історичну із ошатного каменю та сучасну із панорамними вікнами та підвісними стільцями. По-перше, головна міська бібліотека є абсолютно безкоштовною. По-друге, користування нею автоматизоване та дуже мобільне. Хоч більшість літератури є в онлайн доступі на сайті бібліотеки, це не зменшує кількості її відвідувачів. Особливою популярністю користується медіатека.

Кожен факультет Університету має свої спеціалізовані бібліотеки із вільним доступом до світових наукометричних баз та найновіших зразків літератури. Це дозволяє розширювати спектр наукових досліджень. Сьогодні спеціалісти напрямків етнології та фольклористики виходять за межі класичної науки та досліджують актуальні, сучасні та цікаві теми на кшталт мемів, селфі, глобального впливу медіа тощо.

Наостанок слід згадати й про академічну етику та відношення викладачів до студентів. Спілкування будується на цілковитій повазі до студентів, підтримці та заохоченні. Курси подаються таким чином, аби вчитись було цікаво й пізнавально. Для цього влаштовуються інтерактиви, створюються спеціальні додатки та облаштовуються комп'ютерні кімнати.

Отже, фінська освіта виправдовує своє місце у світових рейтингах. Починаючи із дошкільного рівня у ній втілюються головні засади лібералізму й етики, прогресивного підходу. Сьогодні у студентських гуртожитках Турку можна досліджувати етнологію світу, адже «студентська кухня» об'єднує вихідців із Японії, Франції та Німеччини, Іспанії та Португалії, Мексики та Канади. За словами українських студентів країна та її підходи до освіти приваблюють «вільним вибором предметів, не великою кількістю пар, доступом до всяких книжок і баз, відсутністю навчання заради оцінок і заліків»¹⁰. Фінляндія – та країна, у якої є що запозичити. Передусім це забезпечення якісної освіти для тих, кому це дійсно потрібно; гуманні підходи та прогресивні принципи.

¹ Багрякова Г. Освіта по-фінськи. Яким реформам варто повчитись Україні//Delo.ua. – (Січень 2017). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/lifestyle/osvita-po-finski-jakim-reformam-varto-rovchitis-ukrajini-327057/>

² Anderson J. From Finland, an Intriguing School-Reform Model //The New York Times. – (December 2011). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nytimes.com/2011/12/13/education/from-finland-an-intriguing-school-reform-model.html?src=me&ref=general>

³ Hancock L. Why are Finland's Schools Successful?//Smithsonian.com. – (September 2011). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.smithsonianmag.com/innovation/why-are-finlands-schools-successful-49859555/?c=y&page=2>

⁴ Finnish Education in a Nutshell. Education in Finland series published by Ministry of Education and Culture and Finnish National Agency for Education. – Grano Oy, 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.oph.fi/download/146428_Finnish_Education_in_a_Nutshell.pdf

⁵ Жерноклеєв І. Пушкарьова Т. Система освіти Фінляндії //Освіта.ua. – (Вересень 2006). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/1300/>

⁶ Там само.

⁷ Guide for Exchange Students 2016–2017 // University of Turku. – С. 6

⁸ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nettiopsu.utu.fi/index?locale=en>

⁹ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moodle.utu.fi/>

¹⁰ Записано автором від Христини Мигасюк, 05.03.2017.

В статтє рєчє идєт о глєвнєх принципєх финского образования, которое занимает первые места в мировых рейтингах. Автор акцентирует внимание на подходах к обучению в ВУЗах на примере Университета в Турку.

Ключевые слова: Университет в Турку, финское образование, принципы образования.

This article deals with the main principles of Finnish education, which occupies first place in world rankings. The author focuses on approaches to studying at universities on the example of the University of Turku.

Keywords: University of Turku, Finnish education, principles of education.